

Urvaesorai beszéd.*

Egy megható hálaünnepet ülünk e szent napon K. A. !
Ime terítve az asztal az urnak házában, s rajta a földnek két drága terménye, kenyér és bor díszelnek. Nemde ez asztal ábrázolja ama temérdek asztalt, melyet az örök jószágú mennyei atya ez évben is gyermekéi számára annyi szép áldással tétetett; nemde e két kiváló termény a kenyér és bor, mintegy képviselői itten azon ezernyi szép áldásoknak, melyeket a természet jótekonny keble testünk táplálása, szívünk gyönyörködtetése és vidámitása végett előhoz ?

És mi Istennek áldottai csak úgy hisszük méltán és nyugodt kobellel élvezhetni e drága adományokat, ha az Urnak házában azokból áldozunk, ha hálás kobellel s megalázódott lélekkel elismerjük, mikép emberé ugyan a munka, de Istené egyedül az áldás ; s hogy munkánk és érdemünk nélkül is mily sok jónak, szépnek és kellemesnek örvendezhetünk.

Ugy van Ai ! e díszes terített asztal s a rajta levő szép adományok : méltán jelképezhetik az isteni gondviselésnek a természetből irántunk kisugárzó szeretetét és jószágát ; s méltán emeljük hálaáldozatunkat az Urnak színe elébe, mert a próféta szerint az Ur meghallgatta az egeket, az egek is meghallgatták a földet, a föld is meghallgatta a buzát és mustot és azok is meghallgatták Izraelt. Hoseas II. 20. 21.

Illó és méltó bizonynyal, hogy a koronás dalnok magasztos örömekére buzdúlva, mondjuk egyen-egyen : „Mivel fizessen az Urnak minden én hozzám való jótéteményéért ? A hálaadásnak poharát felveszem s az én fogadásomat megadom az Urnak az ő egész népe előtt ! Méltó dolog, hogy hű sáfárjai

* Őszi hálaadás ünnepén.

legyünk az Isten által kezünkbe letett földi javaknak, illő, hogy szellemi czélok s jótékony intézetek előmozdítására s az Urnak valódi dicsőségére használjuk fel azokat.

Azonban más ez ünnepélyes szertartásnak valódi jelentősége: fenségesebb e szent asztalon levő kenyérnek és bornak rendeltetése, — jelképek ezek — emlékeztető jelei az emberiséget érdeklő legnagyobb lelki jónak; zálogai a mennyei atya kegyelmének; mert úgy szerette e világot, hogy egyetlen egyét adta érte, hogy minden, valaki ő benne hiszen, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Ezek a szent jelek emlékeztetnek minket legnagyobb jótevőnkre: Jézusra, a kinek teljes élete arra volt szentelve, hogy a testnek és betűnek rabságából a lélek józan szabadságára emelje az emberiséget; hogy a látható természet s annak mulékony javai, örömei felett egy láthatatlan alkotó atya s örökké tartó jobb élet lételét hirdesse s míg e földi hazában együtt élünk, egymást testvérek gyanánt szeretni s az egész emberiséget egy nagy családnak tekinteni tanítson. És ő maga készebb volt kimondhatatlan kinokat szenvedni; készebb volt gyalázatos halállal múlni ki a keresztfán, hogy sem megtagadja az embereket boldogítható örök igazságokat. Erre akar emlékeztetni, midőn azt rendeli, hogy éljünk e szent jelekkel az ő emlékezetére — ő jól tudta, hogy mily feledékeny az ember még önboldogságát illetőleg is, ha kivált annak eszközlését nélkülözések s önfeláldozások feltételezik; ezért akarta, hogy az urvacsorával élés által gyakran megújítsuk az ő szenvedése és halála emlékét. S ez által erőt merítsünk követni az ő példáját s törekedjünk hozzá hasonlítani indulatban s jó cselekedetben.

De vizsgáljuk meg magunkat, vajjon az az indulat s jó akarat volt s van-e bennünk, a mi volt a szeretet vendégség szerzőjében, Jézusban? Van-e bennünk ebből a hűségből, mely az Ur Krisztust egész élete pályáján jellemző? Hivek voltunk-e mi is az igazsághoz, midőn az csak egy parányi kényelem s haszon feláldozást kívánt mitőlünk? Van-e bennünk abból a szeretetből, mely az Ur Krisztusban kifogyhatatlanul oly tiszta lánggal égett s mely az ő nemes szellemét az egész emberiség üdvének eszközlésére, mindvégig ihleté?

Megbocsátottunk-e ellenségeinknek, mint Jézus, kinek még végső szózata is megbocsátás volt? Teljesítettük-e Jézusnak

eme parancsát: „Ti mindnyájan testvérek vagytok, ezért egymással jót tegyetek? Áldoztunk-e a közügy oltárán az emberiség érdekében, mint Jézus? Adtunk-e kenyeret az éhezőknek, ápoltuk-e a betegeket, vigasztaltuk-e a szerencsétleneket s a megsebzett szívűeket, mint Jézus? Valódi szándékunk jót akarni, a jóban gyarapodni s lelkiismeretünkben Isten szavát tisztelni? Békesség és szeretet környeznek-e mieink társaságában? Valódi áldás és jótétemény-e életünk, polgártársainkra nézve? mindeütt s mindenkor úgy munkáltuk-e boldogságukat s külső jólétüket, mintha a magunk javára dolgoztunk volna? Igen Ai! Ha ilyen indulat s ilyen szeretet volt s van bennünk: akkor hasonlítunk Jézushoz, akkor hű követői vagyunk s nem feledjük az ő akaratját. Jertek azért ai., ujítsuk fel most is lelkünkben Idvezítőnk emlékezetét — hálás érzések gerjednek bennünk, lehetetlen, hogy ne gerjedjenek, midőn testi áldásokkal gazdagon tetézve szemléljük magunkat körül, midőn a föld megadta az ő gyümölcsét s megáldott minket Isten, a mi Istenünk! Oh! buzduljon szívünk hálás érzésre a gondviselés iránt azért is, hogy a legfőbb lelki áldást, a keresztyény vallást adta nekünk, mely egyedül taníthat minket a földi jókat is czélszerűen élvezni; mely egyedül tehet boldogokká a jelen és jövőendő életben — gerjedjen szívünk tiszteletre, lelkesebb buzgóságra édes anyaszentegyházunk szeretete és gyakorlása iránt, mint a mely a vallásos érzés szent tüzét ápolja. Most pedig járuljunk a bűnbocsátó kegyelmű Istenhez és imádkozzunk.

Vágyva-vágyunk szent fiad asztalához óh végetlen szeretetű szent Atyánk! Sóhajtoztunk a biztos kikötőhöz, hol a világ zivataraitól megingatott lélek csendes nyúghelyet talál; hol menekül szívünk a földi hiúságtól; hol az életnek zajai miatt széthangzó érzemények, édes összhangzásba olvadnak. Oh fogadj minket e szent helyen kedves vendégekü; bárha erőtlén is hitünk, bárha hibák foltjai mutatkoznak is szívünkön; bárha kezeink, melyekkel Idvezítőnk teste és vére jegyeit elfogadjuk, nem hasonlók is az övéihez, melyekkel ő mindegyikkel jót tett vala; bárha ajkaink, melyekkel e szent jegyeket illetjük, nem hasonlók is az övéihez, melyekben álnokság nem találtatott: ne utasíts el innen minket, gyarló gyermekeidet! Eszközöld inkább szent lelked ereje által, melyet

vigasztalóul és erősítőül alá küldesz ma is minden hű követőd keblébe, hogy ez alkalommal is növekedést vegyünk a hitben, mely munkás a szeretetben, a jézusi szent indulatokban, tebened való bizodalomban és a boldog örök élet reményében.

Indits hathatósan arra, hogy minden alkalmat megragadjunk e szent vacsorával élhetésre, hogy ez által szívünket és lelkünket, kedélyünket és erkölcsünket nemesítsük. Irányozd oda gondolatainkat s tetteinket, hogy e szent asztal drága javáiban méltóképen részesülvén, biztosítást nyerjünk a felől, hogy tagjai leendünk mi is a szentek egyességének; hogy így erősödhessek hitünk, midőn kétségek ostromolják, erősödhessek reményünk, midőn az élet csalódásai keserítenek. Amen.

A sokaságnak, mely hitt vala, szívök és lelkök egy vala. Vallást tettünk a mi hitünkről szent fiad asztalánál egyházunk öre, mindenható Isten! Oh ne engedd, hogy a közönyösség és hitetlenség álmába merüljünk. Segélj, hogy legyünk egyek az állhatatosságban s kötelességeink hű teljesítésében; hogy forrjon egybe szívünk és lelkünk az akaratban minden szép, jó és nemes ügy kivitelére egyházunk érdekében. Amen.

„Uram! nyisd meg az én szemeimet, hogy magamat megismerhessem.“ (Zsolt. 119.) Ez volt egyik mindennapi imádsága a koronás dalnoknak. Cselekedjed, szent Isten, édes Atyánk, ki ifjúságunknak vezére vagy, hogy mi is az ifjui lelket diszesítő erények koszorujába az önismerést tűzzük legelső helyre, hogy így megértve magas rendeltetésünket, követhessünk a tökéletesség oltára felé.

Állítsd lelki szemeink elébe a te szent fiad képét, a ki engedelmes vala te hozzád mindvégig s akaratodat véghez vinni a földön legdrágább eledelének tartotta. Buzdits minket az ő dicső példája követésére, hogy szelidség és engedelmisség jei lemezvén bennünket, gyarapodjunk a bölcseségben, növekedjünk a te előtted és emberek előtt való kedvességben. Amen.

A nők ne ékesítsék magokat arannyal, drága kövekkel, vagy fényes öltözetekkel, hanem a jó cselekedetekben és erényes életben tűnjenek ki — így int a nagy apostol (I. Tim. II. 9—10.) Segíts azért szent Atyánk, hogy tartsuk főfeladatunknak magunkat a jó cselekedetekben gyakorolni, hogy lássuk meg az aszott kezeket, melyek kenyérért nyúlnak felénk, halljuk meg a szerencsétlenek kiáltásait, midőn segítséget kérnek tőlünk, hogy rajtok könyörülvén, mi is érdemesek legyünk a te áldásodra. Irányozd oda gondolatainkat, hogy legszebb díszöltöny-

nek tartsuk az erényes életet s legfőbb boldogságnak azt, ha családunk körében jólétet s megelégedést árasztthatunk, hogy így a te szent tetszésedet megnyerhessük. Amen.

Minden áldásnak kegyes osztogatója s minden jónak előmozdítója, szerető édes Atyánk! Szeretetedet éreztük az ég és a föld áldásaiban, a megtartásban és gondviselésben. Megenyhült szívünk, lelkünkön édes önelégedés ünnepel, hogy szt. fiad asztalánál a szt. jegyekben rézesülhettünk, hogy bemutathattuk neked szívünk áldozatát s lelkünk hálaadását ez évben velünk közlött jótéteményedért.

Ez által ünnepélyesen bizonytságot tettünk arról, hogy mi ama vallás követői vagyunk, melyet szent fiad hirdetett s hogy a testi és szelemi javakért hálásak vagyunk.

Ez által nyílt fogadást tettünk, hogy mi a földi indulatok salakjaiból kivetkezni óhajtván, a lélek égi szavaira hallgatunk, melyekben idvesség és örök élet van.

E szent vendégség alatt a vallásos érzésnek, a tiszta erénynek valami kimondhatatlan gerjedelme árasztotta el egész valónkat. Mi mindnyájan a te gyermekeidnek, mi mindnyájan testvéreknek érezzük magunkat.

Oh ez érzést örökre is tartsd meg mi bennünk, hogy senkit közülünk hitelenség, hálátlanság, szeretetlenség, rosszakarat s közönyösség el ne foglaljon a szeretet mezején, hanem legyünk mindnyájan istenfélők, hálásak, gyöngédek, igazság-szeretők, nyílt keblűek s egymásnak boldogító testvérei.

Mostan pedig álld meg a kegyes, hű lelkeket, a kik forrón buzognak mindig a te tiszteletedben; álld meg a lelkes igyekezet, az áldozói készség minden szikráját, hogy az gerjeszzen egész gyülekezetünket átható jótékony tüzet.

Azoknak pedig, a kik kész akarva mulaszták el megjelenni a te szent fiad asztalánál, hogy itt a kegyelem jeleiben részesüljenek: juttasd eszökbe, hogy mily szomorú a léleknek állapotja, a mely éhezik és szomjuhozik.

Álld meg s erősítsd meg az erőtlenekeket, a betegeket, a szenvedőket és nyomorultakat, a kik szomjuhozzák a te dolgaiddat s hajlékaikban is készek szent házad szerelmére.

Minket pedig, kik egy kenyérből és borból részesültünk: tégy egyekké a szeretet által, hogy együttesen munkáljuk a te országod eljövételét.

Áld meg a családi életet, hogy annak éltető lelke, legbecesebb virága: a szeretet, hűség és tiszta erkölcs legyen. Áld meg édes hazánkat, hogy lakozzék benne jólét, béke és egyetértés s minden tag a másik boldogságán s a haza felvirágzásán munkáljon. Áldásod legyen a koronás királyon és uralkodó családján. Áld meg e város községét minden kebelében levő egyházával, iskoláival, jótékony intézeteivel, iparával és kereskedésével s mindennemű vállalataival egyetemben. A te édes atyai jószágodnak áldása sohase fogyjon ki a község határaitól. A te örökké tartó gondviselésed örködjék különösen édes anyaszentegyházunk fölött s áld meg virágzással és gyarapodással; örködjék iskoláink fölött, hogy legyenek azok az igaz tudomány s tiszta erkölcs veteményes kertjei. Amen.

Bocsáss el immár színed elől, sziveinket megnyugtató menyeyei vigasztalással s megigazulva oh szt. Isten! hogy lélekben tiszták s te előtted mindenkor kedvesek lehessünk. Cselekedjed, hogy a munkás szeretet, mely a valódi élet szülöttje, tegye mind inkább virulóvá a vallásos életet szent ekklézsiánkban. Amen.

KOVÁCS JÁNOS.

A szabadság ára.

(Elnöki megnyitó)*

Kongresszusunk nagyrabecsült tagjai, „Imé, mely igen jó és mely gyönyörűségesebb dolog, az atyafiaknak egyességben való lakások“, mondja a zsoltár-író (133.) és mi érezzük az ő szavainak igazságát. Kellemes reánk nézve, ha vérrokonainkkal és szövetséges társainkkal együtt lakozhatunk; de mennyivel magasabb örömet élvezünk akkor, a midőn az élet örömei, szenvedései és küzdelmei között azokkal érintkezhetünk, a kikkel egy értelmű, szellemi rokonságban vagyunk. A kinek ebben része nem volt, egyedül érzi magát az ember-áradatban; míg ha csupán ideiglenesen is együtt lakozhatunk azokkal, kiknek legszentebb érdekei, gondolatai és nézetei lényegében, a mieinkkel megegyeznek, mennyire üdítő és felemelő ez reánk nézve.

Mi, szabadelvű hívők és munkások, testvérek vagyunk. Első sorban is az Isten iránt való szeretetben találkozunk, mely ha olykor lanyha, de legalább őszinte. Leborulunk, és pedig fokozódó tisztelettel borulunk le a Mindenható előtt, kinek dicsőségét hirdeti a természeti és lelki világ, kinek nagysága annál inkább magával ragad, minél mélyebbre hatolunk e csodálatos világ titkaiba, mely környez és magába foglal minket is. De míg a kimondhatlan Dicsőség előtt eltörpülünk, mindamellettt érezzük és tudjuk, hogy Istennel közeli rokonságban állunk, gondolatait ellesni igyekezünk, az ő szellemében monduk ítéletet, s ha szinte csodásnak és titokzatosnak tűnnék is fel, magunkban megvalósítani óhajtjuk az ő hajlamait és érzéseit, szeretve és gyűlölve, örvendezve és bánkódva; s úgy beszélünk vele, a Végtelennel, mint valamely régi barátunkkal; szemtől-szembe szólunk hozzá, gyermek módra bizva és remélve.

* Tartotta dr. Oort, leideni egyetemi tanár, a II. nemzetközi vallásos kongresszuson, Amsterdamban, 1903. szeptember 2-án.